

аспірантури, що нівелює всі його освітні здобутки за цей період навчання. Варто також зауважити, що змістовні зміни відбудуться у процедурі подання до разової спеціалізованої ради наукової роботи й у її публічному захисті. Інформацію на всіх етапах вносять до електронної бази Національного агентства з питань забезпечення якості освіти та підписують електронними підписами. Нововведення відповідно до Порядку [2] обмежують індивідуальний шлях аспіранта з підготовки наукової роботи та порушують його право на вибір закладу вищої освіти або наукової установи для проведення захисту. До того ж зміни стосуються здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, які вступали до аспірантури за напрямом судової експертизи за іншим Порядком, що також протирічить нормі «закон не має зворотної сили».

Отже, демонстративне нехтування інтересами здобувачів з боку Міністерства освіти і науки України є результатом порушення процедури прийняття цього нормативно-правового акту Кабінетом Міністрів України, що не пройшов публічного обговорення. На нашу думку, законотворці у сфері вищої освіти мають надати додаткові роз'яснення щодо оновленого Порядку й розробити перехідні положення, які максимально враховуватимуть інтереси здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

Перелік джерел посилання

1. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів : постанова КМУ від 19.05.2023 р. № 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.08.2023).
2. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії : постанова КМУ від 12.01.2022 р. № 44 (зі змін. та допов.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.08.2023).

Проблеми використання штучного інтелекту під час розслідування кримінальних правопорушень

Євгенія Демидова,

канд. юрид. наук, доц., Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна, ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-5049-7946>, e-mail: ye.ye.demydova@nlu.edu.ua

Технології штучного інтелекту розвиваються, відкриваючи безпрецедентні можливості для модернізації діяльності правоохоронних органів. Однак їх запровадження пов'язано також із багатьма правовими та етичними проблемами, які підлягають негайному розв'язанню.

Ключові слова: цифрова криміналістика; штучний інтелект; розслідування кримінальних правопорушень.

The Challenges in Artificial Intelligence Usage in Criminal Investigations

Yevgeniya Demydova

Artificial intelligence technologies are evolving, opening unprecedented opportunities to modernize law enforcement. However, their implementation is also fraught with many legal and ethical issues that must be addressed immediately.

Keywords: digital forensics; artificial intelligence; criminal investigations.

Використання штучного інтелекту останнім часом набирає обертів. Ці технології впроваджуються у різні сфери життєдіяльності людини, зокрема, у судочинство. Потенціал використання технологій штучного інтелекту є надзвичайно великим, проте водночас виникають суттєві проблеми та виклики, які підлягають ретельному вивченню та розв'язанню.

Цифрові технології, засновані на штучному інтелекті, здатні аналізувати, перевіряти великий обсяг інформації за мінімальні проміжки часу. Це значно полегшує здійснення процесуальної діяльності правоохоронних органів та дає змогу ефективно обробляти інформацію із різних джерел, включно з текстовими файлами, відео-, аудіозаписами та даними соціальних мереж тощо. Одночасно з-поміж такої інформації виокремлюють конфіденційні дані щодо окремих осіб, організацій, підприємств, навіть держав. Це може створити проблеми із приватністю, безпекою та конфіденційністю даних. Окрім того, варто враховувати, що це самонавчальна технологія, яка використовує весь обсяг інформації, що до неї потрапляє. У зв'язку з цим важливим є забезпечення захисту як загалом системи, так і даних, що зберігаються або обробляються від несанкціонованого доступу, а також контролю над незаконним використанням і розголошенням.

Поряд із проблемами, пов'язаними з безпекою даних, постає питання щодо етичності та правомірності використання штучного інтелекту. Першою чергою, існують ризики порушення основних прав та свобод людини, особливо в умовах неможливості передбачення наслідків застосування такої нової технології. Так, наприклад, пошук людей шляхом використання інформації із камер відеоспостереження, обладнаних штучним інтелектом, через інтернет порушують права інших осіб, які не є об'єктом пошуку, але інформація щодо них потрапляє до системи та аналізується. Тому необхідним є розроблення етичних стандартів застосування відповідних цифрових технологій із метою усунення ймовірностей зловживання цифровими інструментами. Окрім того, ефективне використання цифрових технологій на основі штучного інтелекту неможливе без відповідної правової бази не лише на державному рівні, а й міжнародному. Як слушно зазначає В. М. Шевчук, необхідно створити глобальне (обов'язкове) міжнародне законодавство щодо розроблення та впровадження штучного інтелекту, зокрема для запобігання його нелегальному, тобто нецивілізованому використанню [1, с. 173]. Розробку міжнародних стандартів слугуватиме основою для гармонізації підходів різних країн до використання цих технологій та забезпечить однаковість їх застосування.

Результат застосування технологій штучного інтелекту не завжди надає об'єктивний результат. Практика вже має приклади отримання необ'єктивного результату використання технологій штучного інтелекту. Наприклад, учені-математики встановили, що система штучного інтелекту «COMPAS», яку використовують у США для обрання для обвинувачених запобіжного заходу (тюремне ув'язнення або звільнення під заставу) та розв'язання питання щодо умовно-дострокового звільнення, не завжди приймає об'єктивні рішення та зазвичай зменшує шанси на звільнення під заставу та умовно-дострокове звільнення для осіб латиноамериканського походження, які не мають легального статусу на території США, а також для афроамериканців із доходом вище прожиткового мінімуму, але нижче, ніж у середнього класу. Якщо перший висновок був інтуїтивно зрозумілий, то другий породив суспільний резонанс, через який використання системи було припинено [2, с. 9]. Це підкреслює важливість ретельного контролю й нагляду над використанням штучного інтелекту правоохоронними органами. Для досягнення об'єктивних результатів та уникнення помилок необхідно постійно вдосконалювати алгоритми його роботи.

Сучасні системи штучного інтелекту здебільшого базуються на принципах машинного навчання, результати якого прямо залежать від якості даних, які потрапляють до системи. Якщо у систему вводиться неточна або неоднозначна інформація, то така модель може навчитися неправильно розпізнавати ситуації, а відповідно, й видавати неправильний результат. Суб'єктивний контекст та багатозначність є складними для розуміння системами штучного інтелекту. Так, не завжди може бути правильно оцінена інформація, пов'язана з жартами, сарказмом тощо. Окрім того, якщо на початку внесені дані містять спотворення або фейкову інформацію, то результати оброблення таких даних також будуть необ'єктивними. У зв'язку з цим результати

застосування штучного інтелекту завжди потребують критичного оцінювання й перевірки відповідними фахівцями.

Отже, незважаючи на існування багатьох проблем, пов'язаних із упровадженням штучного інтелекту у сферу судочинства, ці цифрові технології є потужними інструментами модернізації правосуддя й підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, які, своєю чергою, вимагають дбайливого підходу з метою забезпечення безпеки й законності їх використання.

Перелік джерел посилання

1. Шевчук В. М. Використання технологій штучного інтелекту та процес цифровізації криміналістики в умовах війни. *Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції*: зб. тез всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 2023. С. 171—176. DOI: 10.51582/interconf.19-20.05.2023.019 (дата звернення: 20.09.2023).
2. Авдєєва Г. К. Проблеми використання систем штучного інтелекту в роботі органів кримінальної юстиції. *Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності*: мат.-линаук.-практ.онлайн-семінару (Харків, 05.11.2020). Харків, 2020. С. 6—10. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2020/12/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8-%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD-%D1%88%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB_5.11.2020.pdf (дата звернення: 20.09.2023).

Дослідження електронних документів під час проведення судово-економічних експертиз

Катерина Дзюбак,

канд. екон. наук, Одеський НДІСЕ, м. Одеса, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9227-6538>, e-mail: ekaterina.dzubak@gmail.com

Розглянуто питання дослідження електронних документів під час проведення судово-економічних експертиз. Наведено законодавчі документи, які регулюють поняття електронних документів та електронного документообігу в Україні. Констатовано можливість та раціональність дослідження судовим експертом-економістом бухгалтерських документів в електронному вигляді. Запропоновано створення Єдиного електронного сервісу судочинства та Єдиного електронного сервісу досудового розслідування для уніфікації процесу надання, обробки та дослідження бухгалтерських документів як об'єктів дослідження судово-економічних експертиз.

Ключові слова: судово-економічна експертиза; судовий експерт-економіст; бухгалтерські документи; електронні документи; електронний сервіс.

Electronic Documents Analysis During Forensic Economic Examination Kateryna Dzubak

This paper addresses the electronic documents analysis during forensic economic examination. It discusses legal documents that regulate the electronic documents concept and electronic document management in Ukraine. The feasibility and rationale of examining accounting electronic documents by a forensic economic examiner are established. The authors propose to establish the Unified Electronic Judicial Services and the Unified Electronic Pre-trial Investigation Service that will standardize the process of providing, processing, and examining accounting documents as objects of forensic economic examinations.

Keywords: forensic economic examination; forensic economic examiner; accounting documents; electronic documents; electronic service.